

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ
REVIEWS AND ANNOTATIONS**„АРХИВЪТ НА П. Р. СЛАВЕЙКОВ: РЪКОПИСНО
НАСЛЕДСТВО“ – СТОЙНОСТНО АРХИВИСТИЧНО ПРОУЧВАНЕ
(РЕЦЕНЗИЯ)****Таня Тодорова***Университет по библиотекознание и информационни технологии*

Резюме: Книгата „Архивът на П. Р. Славейков: Ръкописно наследство“ на проф. дин Вера Бонева от Университета по библиотекознание и информационни технологии представя съдържанието на най-обемния масив от предосвобожденски ръкописи от и за П. Р. Славейков, притежание на Музея на Петко и Пенчо Славейкови при Националния литературен музей. Книгата създава представа за обхвата и богатството на този престижен документален масив и представлява първият опит той да бъде свързан с останалите компоненти от ръкописното наследство на Петко Р. Славейков.

Ключови думи: П. Р. Славейков; архив; ръкописно наследство; Национален литературен музей; архивистично проучване.

Книгата „Архивът на П. Р. Славейков: Ръкописно наследство“ на проф. дин Вера Бонева от Университета по библиотекознание и информационни технологии представя един от най-пространните възрожденски корпуси от ръкописи, свързани с историческа личност от национална величина, работила пълноценно в полето на националното ни развитие в продължение на половин столетие – от средата на 40-те до средата на 90-те години на XIX век.

Начинанието е мотивирано от убеждението, че архивистичният прочит на дееца – в конкретния случай на П. Р. Славейков, е ключов портал към неговото творческо и личностно присъствие. Връщането към корените на историчността – архивния документ, дава ново знание, създава повече сетива за миналото, провокира нови смислови връзки, събужда неочаквани интерпретации. И най-важното, подчертава авторката – поражда (мета) физична връзка с обекта на историческия разказ.

Графичният дизайн на корицата на изданието впечатлява с художественото решение, в центъра на което е снимка на Петко Р.

Славейков, предоставена безвъзмездно от фотодокументалния фонд на Националната библиотека „св. Св. Кирил и Методий“ – Български исторически архив (Сигнатура: С II 1612). На гърба на научната книга е поместен част от Некролога за П. Р. Славейков, публикуван във в. „Мир“, София, Г. I, бр. 118, 4 юли 1895, озаглавен „Какво е Славейков? Що е Славейков?“.

Изследването на Вера Бонева има за свой обект на анализ достигналите до наши дни ръкописни документи, създадени от Петко Р. Славейков и съхранени в съвременни архиви, библиотеки и музеи. Осъществен е обзор на тематиката и топографията на Славейковите ръкописи, като са представени публикациите на всеки един текст. Направени са резюмета на оригиналите, подредени по хронология на първопоявата им и снабдени с показалец на личностите. Приложеният подход улеснява откриването на оригиналите и използването на разнообразни първични, вторични и третични публикации на Славейковите текстове.

Архивистичното проучване на В. Бонева е фокусирано върху съдържанието на най-обемния масив от предосвобожденски ръкописи от и за П. Р. Славейков, притежание на Музея на Петко и Пенчо Славейкови при Националния литературен музей. Книгата създава представа за обхвата и богатството на този престижен документален масив и представлява първи опит след 1959 г. (Markov, Mihaylova, Vaglenov, 1959) той да бъде свързан с останалите компоненти от ръкописното наследство на Петко Р. Славейков.

Обемът на колекцията обхваща около 30 000 листа документи, сред които преобладават ръкописите, но има и печатни материали – основно изрезки от вестници и списания, цели книжки от периодични списания и броеве на вестници, както и Славейкови книги, издавани приживе, които са заведени като архивни, а не като библиографски (библиотечни) единици. Около 1/3 от масива е достъпен в интернет от сайта bglitarchives.org – с профил, посветен на Петко Р. Славейков, създаден по проект „Българската литературна класика – знание за всички“, осъществен от Института за литература при БАН, Столичната библиотека и Националния литературен музей.

Преобладаващите материали в Славейковия архив са от 80-те и 90-те години на XIX век. В колекцията се съхраняват и около 50 Славейкови писма и бележки от Възраждането, отнасящи се до важни обществени и лични въпроси, както и ранни ръкописи на преводни и авторски книги,

дневници, чернови на вестникарски статии, фолклорни материали, исторически, биографични записки и други текстове.

Структурата на монографията „Архивът на П. Р. Славейков: Ръкописно наследство“ обхваща първа част – авторски анализ на и за съдбата на ръкописното наследство на Петко Р. Славейков, и втора част – анотации на документи и ръкописи. В. Бонева предлага интригуващ научно-изследователски текст с подзаглавия: Назад към архивите; (Не)изгубените ръкописи на възрожденеца; Личният архив, запазен в семейството; Ръкописи в колекциите на други фондообразуватели; Публикувани и непубликувани компоненти от Славейковото ръкописно наследство; Археография на безбрежността. Анотациите на проучените материали и ръкописи са разделени на датирани и недатирани документи. Археографските описания на Славейковите ръкописи са конструирани по хронология на поява на документите – в рубрики по години от 1844 до 1895 г. Изправена пред истинско предизвикателство, обобщено с метафората „археография на безкрайността“, авторката събира археографски описания (анотации) на документи и ръкописи с прилежащите им искиви и библиографски данни, които са само една от поредица стъпки към усвояване на знанието, вградено в книжовното и документалното наследство на Петко Р. Славейков.

Използваните източници в процеса на проучването са разделени на архивни, печатни и дигитални източници. Предложената библиография систематизира подбрани заглавия на книги и статии, в които са интерпретирани биографичните и/или обществено-политическите аспекти от поведението, творчеството и съдбата на писателя, фолклориста, поета, публициста, педагога и политика Петко Р. Славейков. Сборникът включва и списък на съкращенията и именен показалец.

Основен предмет на изследването са ръкописите на П. Р. Славейков (автографи и писани под негова пряка диктовка), писмата му до други възрожденски и следосвобожденски дейци и черновите на статии и други книжовни материали, които под някаква форма се появяват в печата – възрожденски или следосвобожденски. Включени са и единични анотации на други ръкописни документи, които са с илюстративен или допълващ характер. Успоредно с данните за многообемното на ръкописите, създадени от Петко Р. Славейков, Вера Бонева разгръща и сюжетна линия относно погубени при злощастни обстоятелства негови материали. Проучването на биографичните свидетелства позволява да се извлече ценна информация относно съдържанието и обема на изчезнали ръкописи.

Настоящото архивистично проучване В. Бонева обвързва с перспективи за последващи проучвателски, публикационни и популяризаторски инициативи, свързани с по-систематично изследване на архива на Националния литературен музей. Тя насочва вниманието и към възможности за издирване на Славейкови оригинали в чуждестранни архиви – руски, турски, гръцки, румънски, сръбски и американски.

Позоваването на източници и разнообразните бележки под черта, които съпътстват изложението, обогатяват четенето и са отправна точка за бъдеща изследователска работа. Критичните бележки и препоръки на авторката по проблеми, свързани със: съблюдаването на правилата на съвременната археография; прилаганите класификационни схеми към материалите; стандартите за качество, пълнота и интероперативност на метаданните на документите в дигиталните колекции; адаптивността на дигиталните услуги към различни потребителски нужди и редица други, са ценни както за професионалистите от практиката, така и за подготовката на студентите по архивистика и документалистика, а също и по библиотечно-информационни науки. Книгата обогатява научната база за изследвания на историци, архивисти и библиографи, литератори, езиковеди, фолклористи и др.

Монографичният труд е издаден по проект „Информационен портал за архивно-документално наследство на Българското възраждане“ (2018–2021), финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката по Договор № КП-06-Н-25/2 от 13.12.2018 г., ФНИ-2912 от 17.12.2020 г.

ЛИТЕРАТУРА

Бонева, Вера. (2020). *Архивът на П. Р. Славейков: Ръкописно наследство*. София: Фабер.

Марков, Георги, Стоянка Михайлова, Михаил Въгленов. (1959). *Литературен архив. Т. 1. П. Р. Славейков*. София: БАН.

REFERENCES

Boneva, Vera. (2020). *Arhivat na P. R. Slaveykov: Rakopisno nasledstvo*. Sofia: Faber.

Markov, Georgi, Stoyanka Mihaylova, Mihail Vaglenov. (1959). *Literaturen arhiv. T. 1. P. R. Slaveykov*. Sofia: BAN.

**„THE ARCHIVE OF P. R. SLAVEYKOV: MANUSCRIPT
HERITAGE“ – VALUABLE ARCHIVAL RESEARCH“**

Abstract: *The book “The Archive of P. R. Slaveykov: Manuscript Heritage” by Prof. DSc Vera Boneva from the University of Library Studies and Information Technologies presents the content of the largest volume of pre-liberation manuscripts from and for Petko R. Slaveykov, owned by the Petko and Pencho Slaveykovi Museum at the National Literary Museum. The book creates an idea of the scope and richness of this prestigious documentary array and is the first attempt to connect it with the other components of the manuscript heritage of Petko R. Slaveykov.*

Keywords: *P. R. Slaveykov; archive; manuscript heritage; National Literary Museum; archival research.*

Tania Todorova, Prof. DSc
University of Library Studies and Information Technologies
119, Tsarigradsko Shosse Blvd.
1784 Sofia, Bulgaria
E-mail: t.todorova@unibit.bg